

Meie koolikorraldus oli pärit aegadelt, kus peamiselt anglo-saksi maailma eeskujudele tugenedes loodeti võivat luua sünteesi üld- ja kutseharidusest, mida rahuldaks **k u t s e a i n e l i n e k e s k k o o l**. Meie vanem põlv aga oli pärit ajastust, kus kutsekoolid olid üldhariduslikest lahutatud ülepääsematu vaheseinaga, samuti kasvas noorem põlv nende rahvaste (peamiselt sakslaste) mõjul, kellele säärase sünteesi mõte oli võrdlemisi võõras. Kahjuks riisusid surm ja paremad töötingimused võõrsil ka meie omad kutseainelise keskkooli silmapaistvamad ideoloogid ja loojad (Fr. V. Mikkelsaare, J. Annussoni). Kõige selle tagajärjel võõrdus meie seltskond uuest koolitüübist juba enne, kui see veel õieti sai kujunedagi (ka selle väljakujundamise alal puudusid tarvilik vilumus ja majanduslikud võimalused) ning hakkas tagasi ihkama endist, oma lihtsuse tõttu kergesti arusaadavat ja sissejuurdunud dualismi, ainult selle vahega, et kutsekoolile pandaks rohkem rõhku. Nii toimuski 1934. a. koolireform (keskkooli osas) hüüdsõna all: enam tähelepanu kutseharidusele resp. kutsekoolile! Kui endisaegne klassikaline gümnaasium kaldus liiga ühekülgselt didaktilisse formalismi, siis ähvardab meid kutsekoolide-vaimustuse puhul kindlasti didaktiline materialism. Niipalju kui meie tulevaste kutsekoolide korralduse kohta siiamani avalikult teada, kavatsetakse neis pöörata rohkesti tähelepanu ka üldhariduse süvendamisele, mis nende ühekülgsust kindlasti vähendaks, aga vaevalt siiski päriselt kõrvaldaks.

Ent ainult sellest on vähe 1934. a. koolireformi mõistmiseks. Meie senine koolikorraldus sündis üldiste demokraatlikkude printsiipide õitseajal, millele vastavalt pearõhk langes ühtluskooli esimesele astmele — algkoolile, kui kogu rahvahariduse alusele. Ei saa öelda, et keskkoolgi oleks jäänud vaeslapse ossa, kuid kindel on, et ta oma endisaegsest „hiilgu-
sest“ ja erandlikust positsioonist mõndagi pidi loovutama. Üheks tõenduseks selle kohta oli (ja on veel praegugi) õppejõudude palgaseadus, mis palga suuruse teeb sõltuvaks mitte niivõrd kooli tüübist, kus õppejõud töötab, vaid ta hariduslikust tasemest. Sellele tuli lisaks asjaolu, et, nagu allpooltoodud arvustikust näha, keskkool viimaste aastate jooksul oli tugevasti